

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtrek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. št. 11.153. Telefon 3112

O napadih na učiteljstvo in njegovo organizacijo

Učitelj, vesten delavec v šoli, marljiv in pravičen pri svojem izvenšolskem delu, mora trpeti, ker je v svoji poštenosti in pravcoljubnosti nehoti prekrizal interese kakega vsakega mogotca. Ker je učitelj pri svojem šolskem delu povsem korekten, nacionalno neoporečen, marljiv delavec, tedaj se po redni, disciplinsko-kazenski poti ne more odstraniti. — Kaj tedaj? — Poslužiti se intrige! In ljudem, ki poznajo edino svoje lastne koristi, ni nobeno sredstvo prepodlo, preizkoptno, da le skrijejo pri tem svojo osebo, da se le odvali odgovornost na drugega. Tudi izmišljotine pridejo klevetnikom prav, če jim le morejo koristiti pri njihovih nakanah.

(Čut odgovornosti. — Učiteljski tovariš št. 35 z dne 19. aprila 1934.)

Učiteljstvo in njegova organizacija sta bila deležna že neštetihih gradnih napadov od najrazličnejših strani. Ni to sedaj prvič, a grši so sedaj napadi nego kdajkoli v zadnjih letih. Slovensko učiteljstvo se je l. 1926. odpovedalo strankarsko politični patronanci nad svojo organizacijo in se je tudi kot stan v ogromni večini osamosvojilo. Le redki so še primeri, da služijo poedini učitelj še brezpogojno strankarsko političnim namenom in zapostavljajo s tem interese celokupnega učiteljskega stanu. V tem dejstvu moramo namreč predvsem iskati vzrokov najrazličnejših izpadov posameznih strankarskih voditeljev proti učiteljstvu po raznih strankarskih shodih, in v tem moramo gledati tudi vzrok časopisne gonje proti učiteljski organizaciji.

Vprašamo se pri tem le, ali je smoter lokalne strankarske politike v izpadih proti učiteljstvu? Ali je višek časopisne reportaže v zbiranju napadov proti učiteljskemu združenju?

Kako naivni vprašanja, a vendar sta potrebni! Masaryk je namreč nekje napisal sledeče: »Ne sme se delati nobene razlike med politiko in moralo.« In če se zamislimo v najbližjo, komaj polpreteklo dobo, pa smo takrat studirali teorijo jo sedaj nikakor ne moremo spraviti v sklad z današnjo prakso. Toda pustimo to in pogledimo naše združenje.

Od l. 1926. ko je pognala deklaracijska borba med slovenskim učiteljstvom najgloblje korenine, ko je zmagovalo načelo stanovske solidarnosti, ko smo iz učiteljske organizacije za vedno odstranili strankarski vpliv, ko smo začeli vzgajati svoje članstvo v tem, da čuva povsod, kjer deluje, interese celokupnega učiteljskega stanu, — od tedaj smo se zelo zamerili strankam in njihovim voditeljem. Učiteljsko organizacijo so začeli smatrati kot faktor, ki odtuja učiteljstvo strankam, ki ne dopuščajo, da bi ostal učitelj še nadalje strankarski priganjač, ki vzgaja učiteljstvo v tem, da v strankah v katerih deluje, zastopa le interese celokupnega stanu in štiti svojega sotočarja pred zlobnimi napadi neodgovornih faktorjev. — Iz tega sledi, da je enotna učiteljska organizacija v Sloveniji trn v peti vsem onim, ki zaradi egoističnih in strankarsko političnih interesov nočejo priznati nikomur pravice, da bi štiti interese kateregakoli stanu kot celote. Saj bo to marsikomu tudi povsem razumljivo. — Stranka pozna le poedince, svoje pristaše, a stanovska organizacija le člane, pripadnike enega stanu. In prav v tem se križajo naši interesi.

Učiteljska organizacija pozna od deklaracijske dobe eno samo linijo. Ni se ozirala ne na levo, ne na desno, marveč je vedno in ob vsaki priliki štiti interese svojih članov. V vseh svojih sklepih in resolucijah je obsojala strankarska preganjanja učiteljstva, zahtevala stalnost, pravičen disciplinski postopek in razpise službenih mest. Prav zaradi tega edino pravega stališča se je organizacija vedno zamerila oni strankarski grupaciji, ali stranki, ki je bila slučajno na vladi. Zato ni nič čudnega, da so nam pred nedavnim pritrjevali tisti, ki zlivajo danes na našo organizacijo ves svoj srd strankarske nestrpnosti, da bi zabrisali uspehe, ki jih je organizacija dosegla v pretekli dobi s svojo zaščito članstva, da bi prepričali vsaj del učiteljstva o neobjektivnosti organizacije, in to vse samo zato, ker so morda zopet komu potrebni učitelji zagriženi strankarji, ki bi bili pripravljene v korist strankarskih principov zatajiti stanovska načela in koristi celokupnega stanu.

Da nam bo mogoče razumeti razne napade na učiteljski stan in na njegovo stanovsko organizacijo tedaj moramo upoštevati dvoje: za agitacijo so potrebni strankarski priganjači in med temi si želi vsaka stranka imeti vsaj dober del učiteljstva, ako že ni mogoče pridobiti vseh; učiteljska organizacija pa vzgaja borbo za skupne stanovske interese, kar je seveda v navzkrižju s strankarskimi načeli, zato je razumljivo, da udrihajo stranke po vseh, torej tudi po našem stanovskem združenju. Dokler je v posameznih strankah le nekaj učiteljev, ki ne morejo, ali pa nočejo podrediti svojih lastnih koristi in strankarskih

načel skupnim učiteljskim interesom, toliko časa ne moremo računati na zboljšanje razmer, toliko časa bomo morali prenašati tudi napade, katerih namen je: zasenčiti ugled učiteljskega združenja, ki edino more in hoče objektivno štiti skupne interese celokupnega učiteljskega stanu, interese šole in pravice.

Ugotoviti moramo, da je med učiteljstvom v Sloveniji še vedno nekaj takih, ki prav zaradi svoje pregorele strankarske orientacije niso mogli pristati na program našega združenja in so ostali izven naših združenih

vrst. In morda se imamo prav takim zahvaliti, da se izpada proti celokupnemu učiteljskemu stanu. Če bi vsak učitelj, ki je stankar — in biti to, mu stanovska organizacija ne brani — čuval pri svoji stranki ugled učiteljskega stanu, zastopal interese šole in vsega učiteljstva, tedaj bi bil vsak napad na učiteljstvo nemogoč.

Tako stanje hočemo doseči in ga tudi bomo, ko bo vse učiteljstvo združeno v enotni organizaciji in bo vsak posamezni član prežet z voljo braniti povsod in ob vsaki priliki interese celokupnega stanu.

Učitelji protestirajo protiv pisanja „Slovenca“

»Jugoslavenski list«, ki izhaja v Sarajevu prinaša v št. 301 od 24. decembra, pod gornjim naslovom naslednje:

»Slovenec« je donio članek u kome kaže da je svakom poznato kako je prošli režim šikanirao učitelje koji su bili potpuno nestalni. Sada najednom Učiteljsko udruženje oblači plašt zagovornika učiteljske stalnosti, a da za vrijeme prošlih režima nije pokazalo nikakve odlučnosti prilikom tih progona i patnja do neba vapajući.

Učiteljstvo Drinske banovine odlučno protestuje protiv takvog pisanja. U sobotu i nedelju održana je sjednica pretsjednika Sreških društava članova glavnog odbora Drinske banovine i upravnog i nadzornog odbora sekcije za Drinsku banovinu pod pretsjedanjem g. Stevana Bilčara. Povodom pisanja »Slovenca« ističu učitelji: Učiteljska organizacija je uvijek a naročito oko petomajskih izbora poduzela sve moguće mjere da se izvrše reparacije nepravdi nanesenih učiteljima. Povodom nijednog slučaja za koji je doznala centralna uprava ili koja sekcija nije propušteno a da se ne poduzmu koraci. — Ustajući u obranu učiteljskih prava, pojedini članovi uprave dali su za vrijeme prošlog režima ostavke u znak protesta protiv progona.

Učitelji su se uvijek zalagali za svoju stalnost koju su do 1929 uživali srbijanski učite-

lji, pa su znali šta su izgubili. Od oslobođenja učitelji su tražili da se stalnost protegne na cijelu državu.

Na sjednici je usvojeno nekoliko resolucija. Prije svega se traži stalnost za učitelje, koja je bila predviđena u čl. 35. zakona o narodnim školama Kraljevine Srbije iz 1904 u vezi sa članom 93 današnjeg zakona. Učitelji nadalje traže da se upravitelji škole biraju konkursom, u komisiji za izbor da sudjeluje predstavnik JUU. Konkurs da se vrši svake četiri godine. Školski nadzornici da se također postavljaju konkursom iz redova učitelja. Za banske školske nadzornike da se također mogu postaviti učitelji sa 20 godina službe koji su se istakli radom u narodu i u školi. Premještaji da se vrše samo na kraju školske godine. Da se ukine diskreciono pravo ministra za premještaja i otpuštanja. Izdržavanje škole da se prenese na ekonomski jače jedinice, na banovine. Nastavni plan i program treba da odgovara savremenim zahtjevima škole, ništa manje nisu važne instrukcije. Treba usvojiti kompleksnu nastavu, treba da se razlikuje program za nepodijeljenje škole od onog za podijeljene.

Napokon su učitelji osudili postupak Joce Milojevića, pretsjednika zagrebačkog »Jedinstva« koji je tražio, da se pretsjednik izvršnog odbora g. Dimnik isključi iz udruženja, i traže da se g. Milojević izključi iz udruženja.

Primer šolske organizacije za naš kmetski stan

S 15. oktobrom 1935 je bil otvorjen na Kmetsem vseučilišču v Zagrebu desettedenski tečaj za učitelje z nalogo, da učitelji v tem roku spoznajo delo za izobrazbo kmetске mladine, oziroma kmeta potom imenovane institucije ter ob enem spoznajo snov, ki bi bila za kmetске nadaljevalne šole primerna. Tečaj je vodil 74-letni upokojeni profesor višje pedagoške šole g. dr. Jure Turjić kot upravitelj tečaja. Na kmetsem vseučilišču je vpisanih 42 kmetških mladeničev, oziroma kmetov, ki bodo dovršili tečaj okoli 15. marca 1936. Učiteljski tečaj pa je posečalo 9 učiteljev iz 4 banovin: 2 iz dravske, 5 iz savske, 1 iz primorske in 1 iz varžarske banovine. Tečaj je bil zaključen z 21. decembrom l. l.

V borbi učiteljev-tečajnikov z upraviteljem radi prilagoditve tečaja sodobnosti in učiteljski stopnji primerno, smo dosegli le nekatera specialna predavanja. Nismo pa dosegli nikake debate, kjer bi lahko vsak učitelj iznesel svoja mišljenja k posameznim izvajanjem. Tako smo vodili v zadnjem času mnoge borbe glede obče šolske organizacije v naši državi. Upravitelj tečaja nam je podal s strojem pisan referat z gornjim naslovom. V njem temeljito obravnava organizacijo šole, pogoje, katerim mora naša šola ustrezati, način in razdelitev ur tekem enega leta, cilj in snov dela posameznih oddelkov ter izglede in pogoje za uspeh.

Iz njegovega referata si dovoljujem podati nekatere glavne misli.

Med dejstvi, katere mora šola upoštevati našteva:

Nekulturnost in neciviliziranost našega kmetskega stanu;

Siromaštvo radi nesposobnosti pozvanih faktorjev, da organizirajo delo in narod, da to delo izvede (materialna stran);

Počasen razvoj človeške kulturnosti in civiliziranosti od prvega detinstva do dvajsetega leta.

Zablode, ki danes vladajo v organizaciji in delu šole, ki poteka od tuje državne oblasti. Kmetški stan nima šole za sebe.

Ne samo interesi kmetskega stanu temveč tudi vsi drugi stanovi, posebej še dobri intelektualci, interesi narodnega gospodarstva in države iščejo šole, ki bi bila v moči razviti kmetškemu stanu svojo osebno kulturnost in civiliziranost;

Psihološka dejstva zahtevajo, da kmetško duhovno delo uravnovesi šola, katere delo naj traja dvanajst let, to je od osmega do dvajsetega leta starosti;

Kmetška šola mora pomagati kmetu, bodočemu delavcu in posestniku zemlje razviti samostojni razum in voljo do dela;

V vsakoletnem državnem proračunu naj bo odmerjena vsota za šolanje slehernega državljana od osmega do dvajsetega leta starosti. Kdor pa odide v srednjo ali kako drugo šolo, naj nosi vse stroške sam.

Glavne navedene točke si zamišlja upravitelj tečaja izpolnjene v sledeče organizirani šoli:

En učitelj in ena šolska soba prejmeta letno okoli sto otrok od 8. do 20. leta starosti. Razdeljeni pa bi bili na tri oddelke, v vsakem 4 šolska leta, to je 3x4 šol. leta, skupno 12 šolskih let.

Prvi oddelek 4 š. l. 40 otrok, 400 ur pouka na leto = 100 dni po 4 ure;

Drugi oddelek 4 š. l. 30 otrok, 300 ur pouka na leto = 60 dni po 5 ur;

Tretji oddelek 4 š. l. 30 otrok, 300 ur pouka na leto = 60 dni po 5 ur;

Torej 12 š. l. 100 otrok, 1000 ur pouka na leto ali 220 dni.

Torej bi v 12 letih vsak kmetški otrok, oziroma mladenič dovršil 4000 ur pouka.

Še o „Našem rodu“

Kakor smo čitali, se je število naročnikov »Našega roda« v tekočem šolskem letu zopet dvignilo in ustalilo na dostojni višini. Prepričani smo bili, da bo tako. Neglede na nastale posebne vzroke, je mogel opaziti vsak stalen ljubitelj tega mladinskega lista le majhno število naročnikov začetkom vsakega šolskega leta in velik napor, da se to število dvigne. Rekel bi, da razni apeli v tem zmislu ne vplivajo ugodno in tudi potrebni niso. Kdo čita »Naš rod«? Po svoji vsebini ustreza v splošnem duševnem razvitku otrok, v razredih višje narodne šole t. j. otrok, ki so na podeželskih šolah povečini — zadnja razreda celotna — do l. nov. vsakega šolskega leta oproščeni pouka. Šele z novembrom se more število naročnikov »Našega roda« določiti in ustaliti na posameznih šolah.

Kritika letošnjega »Našega roda«, ki ga uporabljamo kot razredno čtivo, bi bila na kratko ta, da je vztrajno premalo otroški. Odločiti se mora, kateri stopnji duš. razvoja otroka hoče predvsem ustrezati. Narava je začela pot duševnemu razvoju otroka; njenega načrta ni mogoče brez škode prezreti. Dru-

VSEBINA:

O napadih na učiteljstvo in njegovo organizacijo.

Učitelji protestirajo protiv pisanja

»Slovenca«.

Primer šolske organizacije za naš kmetski stan.

Še o »Našem rodu«.

Komunike glavnega odbora Jugoslov. učiteljskega združenja.

Božično zborovanje katoliškega učiteljstva.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša

gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na

knjižnem trgu.

V enem letu bi delal potemtakem učitelj v šolski sobi 220 dni; na vasi (stik z roditelji) 100 dni. Letnih počitnic bi imel 45 dni.

Prvi oddelek bi imel pretežno pouk v času od prvega aprila do 30. septembra, a manj v času od 1. okt. do 31. marca. Drugi oddelek bi imel vseh 60 dni od 1. okt. do 31. marca, ali vsaj pretežno. V istem času bi imel pouk tudi tretji oddelek. Tako bi delali učitelji pozimi v razredu tedensko 5, 6 ali celo 7 dni, poleti pa 4 do 5 dni. V dneh kadar ne bi bilo šolskega dela in ne počitnic, bi delal na vasi. V času od 1. okt. do 31. marca morajo biti dnevi čim bolj izčrpani za šolsko delo in to celo prazniki in nedelje. V poletnih dneh pa čim manj v razredu, zato pa tem intenzivnejše na vasi. Dnevno bi prišel v šolo samo en oddelek. Če pa bi interes vasi in pouka bil drugačen, pa bi prišla tudi dva oddelka.

Delo v oddelkih.

V tretjem in drugem oddelku delajo vsa šolska leta skupno, a snov bi se razdelila na 4 dele tako, da prihaja posamezni del le vsako 4. l.

V tem odstavku zanika tako zvano učenje, se navdušuje za pedagoški optimizem pri mladini in njihovih starših ter dokazuje da vse gradivo in vaje so le cilj in sredstvo dela pri obogatitvi duha in njenih vrlin za vse ljudi in vse njihovo življenje. Vse spretnosti, sposobnosti, navade, nazori, načela in principi morejo omogočiti samostojnost posameznika v mišljenju, uporabi znanstva in njegovega sredstva.

Nadalje razpravlja o izključitvi sugeriranja in oduševljenja za mistično in romantično podvrženostjo kmetškega človeka tuji pameti in volji.

Upravitelj tečaja g. dr. Turjić je predložil merodajnemu mestu tudi svoj načrt pravilnika za zimske kmetško nadaljevalne tečaje, ki naj bi stopil v veljavo za vso državo. O slovenskih kmetško nadaljevalnih šolah, katerih izkustva so že prav bogata, pa se je izogibal vsake debate. Ob priliki nekega mojega vprašanja mi je sicer priznal visoko vrednost slovenskega šolstva, a s pripombo, da finančni in drugi vzroki onemogočujejo razširjenje takega načina šolstva tudi na ostale dele naše države.

Vprašajmo se:

Ali je osemletno šolsko obveznost, ki je z zakonom o narodnih šolah od leta 1929. bila razširjena na vse dele države, res nemogoče izvajati, da iščemo nova pota? Pota, ki krčijo dosedanje prakso in izkustva v okove 16ih tednov istočasnega dela s 4 šolskimi leti v prvem oddelku in pri progresivni razdelitvi snovi.

Z ozirom na dejstvo, da se v praksi izvaja osemletna šolska obveznost le v primorski in dravski banovini popolnoma in dosledno, bo treba budno paziti, da boljše ne bo zamenjamo s slabšim.

Vollmaier Karel.

gače bo n. pr. fantalin, ki je pogodil ponirka naravnost v čelo, vselej neprekosljiv junak... Poverjeniki MM pri učiteljskih društvih bi naj stalno zbirali mnenja in nasvete iz izkustva tistih tovarišev, ki uporabljajo »Naš rod« kot pomoč pri šolskem delu; tehtne nasvete pa naj bi sporočali uredništvu MM, ki bi jih moral, po možnosti upoštevati, saj je »Naš rod« — naš!

Dodajam lansko številčno stanje naročnikov »Našega roda« po šolah v območju svetolenaškega učiteljskega društva v primerjavi z letošnjim.

	Lani:	Letos:
Sv. Ana v Slov. gor.	29	41
Sv. Anton v Slov. gor.	5	15
Sv. Benedikt v Slov. gor.	30	15
Sv. Jurij v Slov. gor.	18	19
Sv. Lenart v Slov. gor.	74	100
Lokavec pri Cmureku	28	32
Sv. Trojica v Slov. gor.	52	48

Videti je, da se število naročnikov »Našega roda« drži stalno na določeni višini ter se celo dviga. In tako je prav! A. Ferline.